

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Per Germaniam

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

nis. Eadem quaestio supra (§. 342. seqq.) fuit proposita de Montibus mixtis Italiae: sed hoc loco ex aliis principiis est enodanda. Itali enim exactam profitentur observantiam Constitutionis, quam Pius V. de Censibus edidit: ex hujus autem praescripto dici non potest emptio Censuum, quando pecuniae pro annuo fructu in Monte deponuntur. Belgae verò Bullam istam in suis Provinciis nequaquam in usum deductam dicunt: unde Census annuos à creditoribus Montis emi affirmant: putantque, quæ de censu super bonis Civitatis creando, aut de Civibus ad conferendas pecunias cogendis ab Italis Auctoribus disputantur, ea planè parerga esse ad id, quod hìc controvertitur. Redibit de his Censibus loquendi occasio *sequenti Capite.*

§. 361.

Nequaquam autem Mentem Mensa Hollandica.

Non est quod his addamus de Mensis Batavorum, apud quos autoritate Magistratus instituuntur Mensae publicae à Trapezitis, qui obviis quibusque foenerantur, & dant mutuo pecuniam cum certis & definitis usuris. Fatentur Doctores Batavi, in his Mensis exerceri usuram publicam, hancque licitam esse contendunt. Unde non video, cur aliqui has Mensas cum Montibus Pietatis assimilare, & ab usurariis negotiis eximere fatagant.

Vid. GIBALINUS *de usuris lib. 4. c. 7. art. 3. n. 7.*

§. 362.

III. Germani vel non indigebant Montibus Pietatis:

III. Seriùs in Germaniam Superiorem introducti sunt Montes Pietatis, tum quòd Natio hæc indole sua ad misericordiam prona, facillè subvenire soleat indigentibus; tum quòd Magistratus in his Provinciis nunquam non efficacissimis remediis & legibus, Judæorum (a) aut aliorum foeneratorum avaritiam represserit.

(a) Legibus Imperii cavetur, ne chirographa, obligationes; aliæque onerosi contractus testes literæ, ex quibus Christianus Ju-

Judæo obligetur, ullam vim probandi in judicio habeant, nisi erecta fuerint coram ordinario Magistratu contrahentis Christiani, exceptis negotiationibus & commerciis legitimis in publicis nundinis. *Recess. Imper. Augusta 1551. §. 79.* Vigere autem ejusmodi constitutiones etiam hoc tempore, nuperrimè sensit Judæus quidam, condemnatus per sententiam hujus Facultatis Juridicæ, ad quam Causa pro Revisione actorum delata fuerat. Neque permittuntur Judæi majores usuras accipere, quàm §. pro 100. *Ordin. Polit. Francofurt. ann. 1577. tit. 20, §. 6.*

§. 363.

Civitates illæ, quæ à Romanis Sacris alienæ sunt, ex eo insuper Capite à Montibus Pietatis abhorruerunt, quòd isti originem suam Pontificibus Romanis debeant. Verùm advertit ex Protestantibus nonnemo, (a) jam desuisse illam sectam, cui Ascianus (§. 257. a.) addictus fuit, quæ Protestantibus nihil recipiendum esse censebat, quod Curiam Romanam vel in minimo oleret.

Vel eos horrebant:

(a) D. SENCKENBERG *de Mont. Piet. c. 1. §. 4.*

§. 364.

Unde Montes (a) non quidem perfectissimæ pietatis, priori & præsentis sæculo in plurimis Civitatibus erectos videmus autoritate Magistratus Laici apud Viennenses, Norimbergenses, Hamburgenses, (b) Hanovienses, Ulmeneses, Castellanos, Göttingenses, Francofurtenses, Ratisbonenses, Augustanos &c. ex Politicis etiam rationibus. I. ut boni conatus juniorum artificum subsidio pecuniario sustententur, unde magnum Reipublicæ decus & commodum sperari potest. II. Ne cogantur cives deficiente pecunia merces suas pro vilissimo pretio extraneis vendere; vel ab extraneis pecunias ad annuam pensionem accipere. III. Ut opulentiores, quibus negotiationes aliæ non conveniunt, pecunias suas in Monte collocandi, commodam occasionem habeant. IV. Ne pecunia publica sit otiosa, nec Prin-

Tandem crexerunt varios:

cipis largitionibus effundatur; sed ad singulos & universos summa utilitate emolumentum inde redundet.

(a) Vernacula lingua dicuntur Pfand-Haus / Leh-Haus / Assistenz-Hülff-Haus / Schatzkammer der Barmherzigkeit.

(b) Hamburgi vocantur *Lummart*, haud dubiè corrupto vocabulo à *Lombard*, quod in Belgio obtinet. (§. 355. b.) Non enim est verosimile, quod KLOCKIUS *de arario lib. 2. c. 20.* dicit, Lugduni Batavorum fuisse quendam nomine *Lummart*, qui primus tale institutum exercuerit, unde hoc nomen ad alios postea translatum fuerit.

§. 365.

Inter quos memoratu dignus,

A scopo mihi proposito aberrare non videbor, si formam duorum aut trium in Germania erectorum Montium exhibuero. Seligo ex Episcopalibus I. *Frisingensem* præcipua laude florentem: ex Civitatibus propinquioribus II. *Augustanum*, & III. *Ratisbonensem*.

§. 366.

Frisingensis perfectissimus:

I. *Frisingæ*, nobili Baviaræ Civitate, circa initia hujus sæculi sub Episcopo Zelotissimo Joanne Francisco, erecta est confraternitas, quæ à *Charitate* nomen accepit, in id præcipuè intenta, ut per varia misericordiæ opera pauperibus subveniret. Hæc præter eleemosynas, aliæque indigentibus præstita subsidia, administrat etiam Montem Pietatis ex piorum largitionibus conflatum, unde egentibus Civibus *Frisingensibus*, qui intra breve tempus solutioni præstandæ pares fore creduntur, sub pignore vel secura hypotheca aut etiam fidejussione idonea, mutuum conceditur ad anni unius spatium, ita gratis, ut ne quidem pro salario ministrorum; aut aliis expensis, nec minimum ultra sortem capitalem præstetur. Hanc gratuitam administrationem, quam dictæ Confraternitatis membra in se suscipiunt, Fundato-

datores Montis salutari clausula firmarunt, vi cujus pecuniæ huic operi à se destinatae mox Hospitali ægrotorum applicentur, & applicatae censeantur, si Mons iste vel minimum quid sub quocunque titulo ultra sortem à mutuataris exigat. Implent igitur Confratres Charitatis Frisingenses vota Concilii Lateranensis sub Leone X. Quod monet, *multo perfectius, multoque sanctius fore, si omnino tales Montes gratuiti constituerentur &c.* (§. 305.) uberemque simul donorum celestium quæstum cumulant, bene gnari *artem quæstuosissimam esse eleemosynam, misericordiae filiam, licitam & sanctam quandam scænerationem, distributionem pecuniarum in pauperes.* (a)

(a) AUGUSTINUS VALERIUS *Episc. Veronens. de Rhetorica Eccles. lib. 2. c. 16.*

§. 367.

Non eadem quidem Pietate, magno tamen Reipublicæ suæ commodo, Illustris senatus Augustæ Vindelicorum ^{Augustana} Montem (a) jam pridem erectum, sed iniquitate temporis ferme extinctum, Anno 1732. restituit. Ex defectu enim talis publici ararii, Judæi vicina urbi loca inhabitantes, pecunias Augustanis civibus sub gravibus usuris mutuabant, hâcque occasione varias simul negotiationes exercebant, magno Mercatorum, artificumque Augustanorum damno. Horum igitur precibus, & proprio in Civium suorum commoda studio excitatus Senatus, tum ex arario publico, tum ex Mercatorum collatis pecuniis Montem prope Portam S. Crucis constituit, in quo opulentiores Cives abunde pecunias sub hypotheca Redituum Civitatis, hodie dum collocant, pro quibus primo quidem & altero anno prorsus nihil, sequentibus dein annis moderatum censum ex Monte percipiunt. Mutuatarii autem, tum exteri, tum Cives præcipuè Augustani, quibus sub idoneo pignore ad anni spatium variæ conceduntur summæ pecuniariæ, non quidem infra 5. florenos, nec tamen regula-

gulariter ultra 1500. florenos, non solum reddunt Monti annuos Censur Creditoribus persolvendos, ad rationem 6. pro 100., sed insuper duos florenos annuos in centum pro salariis Ministrorum, aliisque necessariis impensis.

(a) Leyh- und Pfand-Haus

§. 368.

Sub statutis competentibus:

Pro majore firmitate hujus instituti, præter alios necessarios Ministrós, deputati sunt quatuor ex Senatu, & duodecim ex Mercatoribus: concessum Monti sub certis limitationibus Jus prælationis in pignora, fortè alteri obligata: cavetur ne ab aliis privatis Augustæ detur mutuum sub pignore, nisi id fiat ad minorem pensionem annuam, quàm 6. pro 100. Sub gravibus poenis arcentur omnes Hebræi, cujuscunque sexus aut ætatis, ab ingressu in urbem Augustanam, vi Privilegii jam olim à Rudolpho Imp. anno 1599. obtenti: omnésque contractus Judæorum cum civibus Augustanis absque decreto Magistratus initi, declarantur nulli, ac cassi, exceptis legitimis commerciis in publicis aliorum locorum nundinis, aut emptione victualium pro parata pecunia.

§. 369.

Ratisbonensis:

Senatus Civitatis Ratisbonensis non quidem à mœnibus suis prorsus removet Hebræos; omne tamen commercium Civium suorum cum iisdem severè prohibet. Ut autem opportuna ad manum sit occasio obtinendi pecunias mutuas, erectus est Mons Pietatis anno 1711. ejusque statuta renovata anno 1742. Juxta hæc, majores, & minores etiam summæ obtineri sub pignore possunt, non tamen infra unum florenum Rhenanum: si pignora consistant in auro, argento, gemmis, stanno &c. conceditur mutuum ad annum; elapso tamen semestri pendendum est proportionatum interesse: si verò in pignus dentur vestes, suppellex lineæ &c. mutuum datur solummodo ad sex menses, & cla-

elapsis primis tribus mensibus solvitur pro rata temporis auctarium ad indemnitate Montis, computando sex florenos annuos in 100. Qui hac ratione solutionem consueti auctarii accuratè præstat, facillè impetrat, ut summam capitalem in longius tempus retinere liceat. Qui autem pecunias collocant in Monte, reportant inde annuos quinque, si sint Cives; quatuor autem, si sint extranei. Singulariter cavetur, ne mutuum ex Monte detur Judæis.

§. 370.

Silentio præterire non possum pium conatum, quo ab hinc biennio fundamenta jacta sunt, si non *Monti*, saltem *Colli Pietatis* à Reverendissimo D. Joanne Bernardo Mayr, Episcopo Chrysopolitano, & Suffraganeo Herbipolensi. Hic articulo 24. suæ ultimæ voluntatis destinavit 4000. Thaleros Imperiales, qui conficiunt 6000. florenos Rhenanos, ut in patria sua Laudensi initium detur fundando *Monti Pietatis*, ex quo indigentibus Civibus modicæ summæ 20. 30. aut 40. & plurium florenorum mutuò dentur, sub idonea hypotheca, absque pignore actu tradito, ea obligatione, ut duo aut ad summum tres floreni pro singulis centenis præstentur tempore autumnalis vindemiæ. Administrationem & curam reliquit Hospitali in eadem sua patria à se fundato.

Et nuperime Laudensis.

§. 371.

De Montibus Pietatis aliarum Provinciarum non opus est, ut aliquid addamus. In Gallia hæc ratio juvandi pauperes non est in usu. (a) Unde materia ista Theologos Gallos parum movet. (b) Erectus ibi fuit Mons Pietatis vi Edicti cujusdam mense Februario anni 1626. promulgati. Cùm autem appareret, parum utilitatis inde afferri indigentibus; imò gravius eos premi, mox altero anno abrogatum fuit Edictum. (c)

Nihil additur de Gallia:

(a) MARTINUS GRANDIN *oper. Theol. vol. 4. tr. de F. & F. p. 3. disp. 2. c. 2. in fin.*

Ee

(b) TOUR-

(b) *TOURNELY de contract. p. 2. c. 3. art. 7. appendic.*(c) Sic refert *CLAUD. JOS. de FERRIERE Dictionnaire de Droit & de Pratique tom. 2. V. Mont de pieté.*

§. 372.

*Aut Hi-
spania.*

In Hispania, ubi ejusmodi foundationes vocantur *Posita*, (a) erectus est Matriti Mons Pietatis pro animabus in Purgatorio existentibus, eo proventu, ut anno 1723. circiter octoginta millia, & sequenti anno septuaginta millia ducatorum monetæ illarum partium distributa, & ex eadem Montis erectione ultra centies trigesies septies mille, centum viginti tres Missæ pro earundem animarum purgantium suffragio celebratæ essent. Pro augmento perpetuo hujus Montis, *BENEDICTUS XIII.* ad preces *Philippi Regis*, Indulgentias & Suffragiorum participationem concessit iis in Regionibus Indiarum existentibus, qui in favorem hujus Montis aliquid in testamentis suis reliquissent. Demum utriusque Potestatis tam Pontificiæ, quàm Regiæ consensu ordinatum & præceptum fuit, ut nullum Testamentum in partibus Indiarum confici valeat, sive Testator sit Laicus, sive Ecclesiasticus, quin per ipsos aliqua eleemosyna pro eorum arbitrio & devotione prædicto Monti applicanda relinquatur. (b)

(a) *DE ARAUXO de stat. civ. disp. 1. q. 6. n. 8. A MOSTAZO de caus. piis lib. 4. c. 13. n. 26. Montis Cæsaraugustani à GREGORIO XIII. approbati mentionem faciunt PETRUS CENEDO ad c. 4. de usur. collectan. 41. n. 2. FRAGOSO de Regim. Reip. Christ. tom. 1. lib. 7. disp. 20. n. 31.*

(b) Literæ *BENEDICTI XIII.* datæ sunt *Roma die 20. August. 1727.* & recensentur in *Bullar. Rom. tom. 23. n. 155. edit. Luxemb.*

§. 373.

*Art. IV.
OBSERVA-
TIONES
CIRCA
MONTES*

Non abs re videtur, quasdam observationes subjungere, quibus alii Authores vel defectus nonnullos notant, vel providas ordinationes commendant in Montibus suæ Patriæ. Sperandum enim est, plures nostrarum partium Epi-